

Naujienu Antroji Dalis

NR. 801

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

PR. ALŠENAS

Socialistinis realizmas ir P. Cvirkos “Žemė maitintoja”

Pradedant Stalino laikais ir tebesiėsiant dabartiniuose, Sovietijoje dažnai girdimi pavadinimai: “Liaudies demokratija”, “Socialistinis realizmas” ir pan.

Deja, tenai socialistinio realizmo (kaip ir bent kokios demokratijos, nors ir “liaudiškos”) nebuvu, nėra ir būti negalėjo. Tenai buvo viskas užtempta ant priverstinio propagandinio kurpalio ir, nori-nenori, turėjai žmogus sakyti, o rašytojai — rašyti taip, kaip bolševikinei krypčiai renkalinga, o ne kaip bent koks humaniškas realizmas (polinkis vaizduoti daiktus ir įvykius tokius, kokie jie iš tikrujų yra) pageidavo.

Šitoks sakymas ir rašymas (priverstinis) — Sovietijoje ir vadinamas socialistiniu realizmu.

Jeigu kalbėtume apie tikrą socialistinį realizmą, gera būtų prisiminti mūsiškę rašytoją Juliją Žymantienę — Žemaitę, nuo kurios gimimo pernai metais šventėm 120 metų sukaktį (gimus 1845 m. gegužės 31 d., mirusi 1921 m. gruodžio 7 d.), kuriai buvo tikra (ne propagandistė) realistė, smulkiai vaizdavusi savo raštuose kaimo ir dvaro santykius, vargą ir giedresnes dienas, šeimos problemas, viltis ir nepasisiekimus, savo apsakymeliuose sukurusi daug itin įdomių ir įtikinančių charakterių. Šiemis teigimams patvirtinti galėtumėm rasti pakankamai pavyzdžių jos apysakose “Vingiuose” (“Marčioje”), “Sutkuose” ir kitur. Pirmojų vaizduojamas apsiliečių kaimo bernas, būsimas jaunikis, ūkyje esantis skurdas, nešvara ir kitos negerovės. Tėvui ten tik rūpi, kad sūnus paimitų žmoną “su pinigais”. Tas ir paima, bet marti — vėliau be maž užsidaužo tų tamsuolių šeimoj. Petras Kurmelis — taip pat niekais nuvaro savo gyvenimą, didelės pasogos masalu susižavėjės. Gi antrojoj, čia paminėtoj, pasakoj — “Sutkuose” — tiek daug nuoširdaus ir giedro realistinio gamtos vaizdavimo, kad tik skaityk ir gérēkis! Štai, vienas-kitas fragmentėlis: “Pavasarėlis. Visur gražu ramu. Saulelė netoli laidos lėčiau jau bešildo, lengviau bešviečia. Apšvietusi ikypai miškus, tarytum pasilenkusi pro pakočius, žiūri jį į skleidžiamus lapelius, sprogtančius pumpurėlius ir dygstančias ant žemės žoleles”...

Toliau. “Tuo keleliu per mišką éjo du žmogeliai: vyriškis aukštas, suraitytais uostais, vienu švarku, baltais autais, naganėtas, vienoj rankoj ryšelis, antraja susikabinęs su moteriškaja; ta — basa, po apsiau-

stėlio, perkeline skepetėle apsigubusi, vilnone skepetą ant liuososios rankos pasvérusi...”

Tad, va, kiek čia gražaus, nuoširdaus ir nemeluoto realizmo (ir, galima sakyti, socialistinio realizmo), o Sovietuose šitokie dalykai — gi negalimi, todėl ir socialistinio realizmo, tikra žodžių prasme, ten negali būti.

Ziūrėkime, 1965 m. literatūrinę Nobelio premiją laimėjus Šolochovui, “Literaturnaja Rossija” savo 43 nr. 1965 m. kreipėsi į laureatą:

“Jūsų laimėjimas — triumas socialistinio realizmo, kuris kovoja prieš aškumą ir tiesą griaunačią antliaudišką šiuolaikinę prozą”.

Pats Šolochovas, vienok, išsireiškė: “Ciort znajet, kas tai yra tas socialistinis realizmas”...

Tikrojoj realybėj socialistinio realizmo trafaretų Šolochovo kūryboj — tikrai nesimato arba jų labai maža. Juk nėra jo knygose perdėta taurių apraškų komunizme nei per daug išidealizuotų komjaunuolių, nei, pagaliau, primityvaus traktorių ar melžėjų herojinio kulto vaizdavimo. Žodžiu, nieko, kas komunistiškai būtų “idealu”.

Tiesa, postalininiai laikais yra pasireiškusių tam tikrų šviesesnių prošvaicčių sovietinių slėgių rašytojų kūryboj, tuo pačiu — ir beišryškėjančio socialistinio realizmo prado pasireiškimų. Deja, ir tai labai ribotam kiekyje ir, žinoma, tokiose ribose, kokios tuomet buvo naudingos valdantiems slugniams, ypač po chruščioviniu Stalino nuvainikavimo. Tuo metu drąsiai pasireiškė keletas ryžtingų rašytojų ir ši-^{la}, tikrai realistiško, davė sovietinei liaudžiai.

Sov. Sąjungoje Solženicinas už savo “Vienu Denisovičiaus diena” susilaukė didelės padėkos iš kankintųjų Sibire, gi rašytojas Dudincevas, paraše knygą “Ne vien tik duona”, taip pat sulaukęs nuoširdaus sovietinio kalėjimo gyventojų priatarimo. Dudincevas sakėsi, kad kartais kas nors tramvajuje ar gatvėje prieinęs ir paspaudžiąs jo ranką, lyg už ką dėkodamas, nors jis tų žmonių niekada nesas mateš ir nepažįstas...

Vadinasi, dėkoja už tikrą realizmą, ne už “socialistinį” — sovietinę prasme.

Sovietijos valdžia, jau iš seno, žada gyventojams daugiau duonos ir daugiau laisvės. Deja, to dar nėra ir nėra...

Paskutiniu metu Sovietijoje

Britų princas Edvardas ir Andrius iš Buckingham rūmų ballustrados žiūri į praeivius. Tai jaunesnieji karalienės Elžbietos vaikai. Edvardas yra keturių metų, o Andrius jau netrukus minės savo 6 gimtadienį. Vaikai atrodo sveiki ir linksmi.

apinasriniai varžtai rašytojams ir vėl daugiau suveržti. Kaip

karo vedimo prieš savo kraštą šalininkais ir kt. epitetais.

Yereminas savo straipsnyje pateikė abiejų rašytojų knygų turinius, nurodydamas, kad jų tikslas — apšmeižti sovietinį gyvenimo būdą ir valdžios sistemą. Jie, girdi, purvais apdrabstę Lenino vardą ir šmeižę Raudonąją armiją. Tų išvers taskūrių išsireiškimai apie Leniną, esą, tokie biaurūs, kad jų negalima nė pakartoti”.

Britų rašytojų grupė specialiai važiavo į Stockholmą, kada ten viešėjo Šolochovas, atvykęs atsiimti jam paskirtos Nobelio premijos. Britai norėjo prikaltėti Šolochovą, kad jis Kremliaus užtarčių suimtus rašytojus, bet Šolochovas — atsisakė su britais pasimatytis...

Iš Maskvos gautomis žinėmis, Maskvos u-te studentai mėgino suruošti demonstraciją, reikalaujančią Sinajavskio ir Danieliui viešo teismo. Parėgūnai pareiškė, kad toks teismas ir esąs ruošiamas, tačiau trys tos demonstracijos organizatoriai: poetas Leonid Gubanov, rašyt. Vladimir Bykovskij ir jauna studentė poetė Julia Višnevskaja, dar prieš demonstraciją, buvę suimti ir uždarysti bepročių namuose, netoli Maskvos.

Taigi, kaip matome, kūrybinė laisvė Sovietų Sąjungoje ir toliau pasilieka pavožta po čekistų saugumo socialistinio realizmo puodu.

Nuolatinis žadėjimas daugiau laisvės ir kito gėrio — slėgiai ir Lietuvos gyventojus. Todėl nestebėtinos ir Avyžiaus remano tokios užuominos:

(Nukelta į 2 ps.)

J. BILDUŠAS

NUSIŽUDĖ - AR KOMUNISTAI NUŽUDĖ?

Amerikietis turistas Newcomb Mott, bekeliaudamas Norvegijoje, paklydo ir peržengė Norvegijos — Sovietų Rusijos rubenį. Netoliess pastebėjė sovietų policijos buveinę, papraše sovietiškajį policininką parodytį kryptį Norvegijos link. Policininkas N. Mott'ą areštavo, perdayė teismui, kurs turistą nu baudė 18 mėnesių priverčiamųjų darbų stovyklos.

Bevezant iš kalėjimo į darbo stovyklą, amerikietis žuvo: perpiauta penkių inčių platumo gerklė ir keliose vietose supiaustytas kūnas.

Klausimas: Ar N. Mott pats nusiužudė, ar jis nužudė enkavestai?

Kad komunistai gali žmogų privesti prie savižudybės, ar nužudyti, yra gerai žinoma tūkstančiams lietuvių, kurie sovietų Rusijai okupavus Lietuvą, enkavedistų kalėjimuose ir požemiuose buvo kankinami. Kankinamieji kartais išeidavo iš proto, kaip tai atsitiko su Naujiesčio pradžios mokyklos mokytoju. Sibire nusiužudė Račinskienė; jos vyras, Stasys Račinskis, matininkas ir ūkio savininkas Didkiemis, Tauragės apskr., žmonai nusiužudžius, protiniai pamišo, puolė enkavedistus, enkavedistai Račinski užmušė. Antrosios okupacijos metu Tauragės kalėjime enkavedistai nužudė buvusį Tauragės burmistrą Joną Jurgilą.

Prasidėjus karui, enkavedistai, bėgdami iš Lietuvos žudė sumtuosius kur tik žudyti besuspėjo.

Cia pravartu susipažinti su enkavedistų technika, kuriuo būdu jie priveda žmogų prie savižudybės. Prisiminsiu tai, ką aš pats patyriau enkavedistų nuguose.

1940-41 m. 9 mėnesius ir 12 dienų Lietuvos okupantų buvau kalinamas, NKVD požemiuose laikomas, tardomas ir kankinamas.

Pirmus du mėnesius buvau laikomas izoliuotas Tauragės kalėjime. Pirmomis aresto dienomis dvi dieni maždaug po 2-3 valandas enkavedistas Radionovas klausinėjo ir užrašinėjo visą mano gyvenimą nuo lošio iki aresto dienos. Per tuos du mėnesius be Radionovo mačia tik kalėjimo sargą, kurs, pradaręs duris, paduodavo man maistą. Pats aresto faktas, vienuva ir paslaptinga, kalėjimo

tyla gerokai apardė mano nervus.

Lygiai po dviejų mėnesių mane pergabeno iš kalėjimo į NKVD istaigos rūsi, kuriam buvo atskiri septyni kambariai — vienutės. Uždarė vienutėje. Čia neapsakomai karšta; pradėjo neapsakomai skaudėti galva.

Netrukus į namo vienutę ištumė Lietuvos vokietij. Emilius Cangeris. Jis man pasakojo, kad jis esas Vokietijos slaptas agentas ir Tilžės Gestapas pavedė jam nubražyti rusų naujai pastatytą aerodromo Raseiniuose planą. Ta planą begabenant per rubežių, jis sulaikej rusai kareivai ir perdaivė Tauragės NKVD viršininkui Sokolovui. Gestapas iš aprūpinės nuodais ir įsakės, kad jei patektų į rusų nagus, jis turis nusinuoduti.

Netrukus jis pradėjo tamptyti konvulsijos; pradėjės vėmti. Vėmės keletą kartų trumpomis pertraukomis. Atsipeikėjės, išsitraukės iš kišenės laikrodėlį. Laikrodėlio mechanizme parodė dvi lazdeles nuodų, atrodo, sužlimato. Sakėsi dalį nuodų prarijės; nespėjės visų, nes tuo momentu buvęs areštuotas; o maža prarytų nuodų dozė sukėlė tik vėmimą, todėl nemiręs. Sakėsi jau prieš keliais dienas esąs areštuotas; veik visą laiką nerūgės ir labai alkanas. Aš jam atidaviau savo dienos duonos davinį, kurią jis ryte surijo. Matyt, buvo alkanas. Vėliau jis ištraukė iš kišenės 50 markių vokišką banknotą; sakėsi gavęs iš gestapo. Aimanavo, kad greit būsiųs jo teismas ir jis sušaudysia.

Viskas atrodė taip teisinga, bet drauge ir klasinga. Paprastai, suėmė žmogų, enkavedistai ne tik kišenes iškrato, bet apčiupinėja visas rūbių siūles, dažnai nurengė patį suimtąjį. Tuo tarpu Cancingeris turėjo laikrodėlį su nuodais ir vokišką banknotą. Tad jo pasaką klausiausi, o pats tylėjau, kaip žemė.

Prasidėjo tardymas. Tardė lygiai mėnesį. Du kartu tardymas tėsesi po pusantros paros, vieną kartą pustrečios paros ir vieną kartą pusketvirtos paros be pertraukos. Enkavedistai keitėsi. Tardymo metu negavau maisto, nei lašo vandens; visą laiką lydėjo rusiški keiksmai, grasinimai tuo pat sudaryti padomųjų teismą ir sušaudyti. Daužė galvą i sieną. Reikalavo

SOCIALISTINIS . . .

(Atkelta iš 1 psl.)

"Ką man kolektyvas davė? Dėl jo būčiau išdvėsus badu su visais vaikais. Ubagu kolūkis. Tuščias pažadų maišas, daugiau nieko. Rytoj bus geriau, rytoj bus geriau. Kada tas rytojus ateis? Turbūt, kai mūsų nebebus. Šunui į uodegą tokį rytojų. Aš ir mano vaikai norime šiandien gyventi". ("Kai mas kryžkelėje")

Čia, kaip matome, jau esama tikro (nūdienio) socialistinio realizmo apraišką, nors bolševizmo dar tebeslėgiamoj Lietuvos. Tai postalininių laikų išdava-

Bulus — didelė karvių kaimenė, raudonai dengti dvaro klojimai... Tai priekinis vaizdas. Toliau — kumečiai, darbininkai, darbo valstiečiai. Dar tolėliau — suviliota, apgauta mergina, o apgavėjas — Tarutis (Tarutuks), išėjės savanorių kariuomenė, girdi... už brolybę, laisvę prieš ponus einas kariauti...

Grižo kitą pavasarį Lietuvos kareiviu. Ligi grižtant, apgaustosios merginos (Monikos) pradėtas abortinis gydymas, kaimo "daktarei" Vanagienei padedant, gydyta paraku ir kitaip, bet vaisius — nesunaikintas...

— Kas tu dabar, bolševikas, ar lietuvis? — klausę vyrai pargrūžusi atostogų kareivį J. Tarutį. Šis gi pasiskės už demokratiką Lietuvą. Jis kalbėjo už demokratiką Lietuvą, bet jos santvarą — nuslatysi visi darbininkai, kumečiai — visi prasciokai (čia jau pasireiškė traktorininkų, melžėjų ir kt. kultas). Pasakojasi kareivis, kaip jie kovojo su Kolčiaku, o redakcijos išnašoje — paaiškinta, kad liaudis Kolčiaku vadinus baltagvardiecius. Iš tikrujų gi — tos kovos buvusios su Bermontu. Juras (Tarutis) buvęs ir lenkų nelaisvę, matęs didelius miestus, kur gyvena turtinių žmonės. Bet, esą, kaip gyvena ten poneliai! (Suprask, tai buvo dar tada, kai ir Lenkijoje nebuvó komunizmo...).

— Gal žemės duosi? — Seinių ir jauni apstojo savanori.

Pažvelgę kumečiai į dvaro žemę, tarytum pirmą kartą į paramę. Žemė, Taručio žodžiai tariant, esanti visų! Tad, ir patikę žmonėms drąsūs Taručio pareiškimai. Per gyvenimą, girdi, jie nebuvó gavę veltui iš dvarininko nei kapui duobés. (Tarytum dvaro laukuose būtybų laidojami kumečiai... — Pr. Al.).

Vienas, girdi, jam pasakoja:

— Kai tu į Lietuvos kariuomenę išėiai, Ginča Petras pasiėmė geriausia pono arkli ir pas bolševikus išjojo. Ar nematejo?

Nuėjo atostogaujantis Tarutis prie avis kerpančių moterų.

— Kur Monikutė, gal mane jau užmiršo?

Išspasakojo vienas antram — pasiguodė. Naujas gyvenimas, girdi, prasidėsias, žemės duosis...

O kai grižo Tarutis iš kariuomenės, pirmiausia susitaisė nebenaudojama dvaro pastogėle. Ūkvedys leidė „¹⁹⁴⁵“ iš vienos diena parsivesti ir šeimai virkėlę (Monikutę). Kumštuvės huvusios iškeltos vestuvės Talbos, atsiminimai, kaimynų suruoštis vaišės. Parašė atvažiuota vargingon trobelėn kur lietus sruvenės vidun. Tad, kaipgi Tarutis taisė, remontoavo tą trobelę, kad lietuvių visviečių veržesi vidun? — Pr. Al.).

Galiausiai gimus iems sūnus. Be daktaro, be bobutės ir be partities toj srity. Ne be to, kad Cvirka nebutu mokėjės kurti ne tik "socialinių realistinių" (žinoma, su bolševizmo priešišiomis) vaizdų, bet patiekti ir tikro realizmo fragmentų. Stai, vaizdas po gimydumo:

(Nukelta iš 3 psl.)

SOCIALISTINIS . . .

(Atkelta iš 2-ro psl.)

"Saulė jau gerokai pakilo, kada motina pramigo vieną ilgą valandą. Iš jos burnos tekėjo seilės. Juras kelis kartus jai nušluostė lūpas. Ji, galbūt, sapnavo, nes antakiai pasikeldavo, kaip aštrūs kregždės sparnai, skruostuose šypsniis išpausdavo duobutes. Galva gulėjo palenkta ant kariojo peties, lūpu kamplis praplėstas, panašus į juodai raudoną žaizdą. (Sovietinio leidinio Grožinės liter. leidyklos 1956 m. 26 psl.).

Jai atsibudus, jie buvę laiminti, kaip niekuomet. Buvo trise — jiedu ir naujagimis.

— Mergaitė, ar berniukas?

— Vyras! — pagaliau, atsiminė. Šioj, "pagerintoj" laidoj, jau ir Dievo vardas rašomas bolševikiškai — "realistiškai" išmažosios raidės.

Monika norėtų sūnų pavadinti Kaziu. Antsiminimui jos tévo, kurį grafas girtas užmušė dvaro kūtėje.

Dar viena, tikru realizmu atsiuodanti, vietelė. Motina skundžiasi vyrui sušlapusiui vaku:

— Kad pabrauksiu šlapiu vystyklu! Atrado juoką. Reikėtų tau taip vargti! Nespėji nei šluostytį, nei pasisaugoti — abu galai kiauri. (30 psl.).

Illustracijoje "pagerintoj laidoj" — kalbėtojas ant bačkos, o šalimais — jau ir bolševikų nepakenčiamas ir šmeičiamas sutanuotas kunigas, su dideliu pilvu (meninis redaktorius — E. Jūrėnas).

Grįžo savanoriai iš nepr. kovų. Prasidejo partinės agitacijos. Kumečiai nebenorėjo dirbtų pojams...

— Sklypininkai ir mažažemėliai, vos išsitenka savo režiuose, neturi kur né ožkų pasiganyti, esą, veržesi prie žemės ir kreipė žvilgsni į plačias dvaro dirvas, kurios tiek daug burnų galėjusios išmaitinti, aprenti. (32 psl.).

Šitokie knygos fragmentai, be abejonių, labai patinka bolševikiniams propagandistams, bet čia pat — paklaustina jū: "O kaip išsitenka su savo ožkomis dabartiniai kolchozininkai, teturédami vos po 60 aru žemės?"...

Agitatoriai — špitolinkų ir Jankelio partija. Tai kataliku agitatoriai ir bedieviai, agitavę iš Jankelio alinės balkono.

Gi Juras (Tarutis) — "kairius" — valstietis liaudininkas. (žinoma, jeigu knyga būtų buvusi rašyta bolševikmečiu — būtų buvę komunistas.)

Agitujantį Tarutį draudžia Monika:

— Išveš tave į katorgą!

— Šneki — į katorgą! Tu vis, Monikut, manai, kad tebér caras. Jei taip, kaip tu, būtų Lietuva sėdėjusi, tik nesikišk, neilisk, tik Vajézau Marija, — ir šiandien ponai mus į šunis mai-nytu! Tegu pabando žemės neduoti, mes tuoju — revoliucija!

Toliau — dvarų dalinimas. (žinoma, čia ne labai prie veido bolševikiniams "social-realizmu"), bet ką gi padarysi.

Grafas, esą, pritariąs lietuvių valdžiai. Bet kiti saką — svetima kariuomenė galinti todėl isikišti . . .

Iškilmingos dienos prasidėjusios kumečiams, bežemiams ir reformos vykdytojams (41 psl.). Pats grafas pritariąs rūmuose atidaryti Žemės ūkio m-kla.

Žilas, kaip pūkelis, senis, kelelius metus patale kirmijęs, su remenčiais didelį gabalą atklebjęs pasižiūrėti matininkų, nes, esą, ir jo ausin, priželusionių (43 psl.).

Taip vyrai ir moterys žingnis po žingsnio, bevardžio kaimo laukais, paskui matininkus, jėjo į naują gyvenimą.

Niekas negalvojo, kas jį sukūrė, (gi Krupavičius — Pr. Al.), tik jautė, kad Višinskynė su-kunkuliaivo lyg pavasario potvynis, ir vargu būtum dabar ją užtvenkės (47 psl.).

Jurui Taručiui, kaip kariškiui, buvo duota teisė sklypą pasirinkti. Gavus žemės, Tarutis pasakės kalbą, pažadėjęs už 4—5 metų komisių pasikvieti į svečius, ir tačiau būsią tada — kai siūbuos mūs derliai šioje žemėj...

— Jureli, kaip klebonija tas mūsų namelis — Monika (57 psl.).

... Žemę sklypeliais piaustom, o negyvenam ant visos... ant komūnos" (59 psl.) — Se-nio žodžiai — duoklė bolševizmu. (Gal tai tik "pagerintoj knygos laidoj? — Pr. Al.).

Juras mokiniai Moniką skaltyti. Nusiveža Kauman. Nuvažiaus ten — ponas su portfeliu (iliustracijoje), su barzda, labai panašus į Krupavičių.) Gal tai iliustratorius ir nurodomas tas, kuris pravedė Lietuvos žemės reformą? — Pr. Al.).

Gi savanoris Juras Tarutis — aiškina žmonai Kaune:

... mūsų seimas, mūsų policininkas, mūsų bankai. Kiekvienas galim jį lietuviškai užkalbinti, ir niekas tavęs nepastumas, niekad netrauks nuo galvos kepurės (70 psl.).

— Kareiviniai — aprenti kaip generolai. Mes basi mušémés... (ten pat — 70 psl.).

Juras Tarutis išrenkamas šaulių būrio vadu. Daug vaidinimų, veiklos.

... praėjo šaulių būrys, pilkomis, aukštomas kepurėmis, nešdamas didelę vėliavą. (88 psl.).

Jos (Monikos) vyras, kaip šaulių būrio vadas, kaip artistas — visur . . .

Vienok, kaip savanoriu, ne-gaunant beveik iš niekur paramos, naujakūrystėj — ir visokios bėdos prie akis. Ponas, pasilikęs centre, taip pat jį išnaudoja. Audros išlaužia, ledai išmuša javus, o žiemą — beveik badas žvelgia į akis . . .

Girdi, "Kai ateidavo ruduo, vilčių metas, derlius būdavo nuimamas iki grūdelio. Iškultas, išvėtytas, jis pereidavo į dvaro skolininką, palūkininką, į klebono, varpininko aruodus, o jo sėjėjui — pasilikdavo pelas". (114 psl.).

Pagaliau, ir labai blogi metai.

"Dar žiemai neatėjus, Klau-giuose (naujakurių kaime — Pr. Al.) nuo stogų plėsė šiaudus, piovė iš jų akseli ir šerė gyvulius . . ." (116 psl.).

Jarmala (dvarininkas), girdi, skolino naujakuriams grūdus ir sėklą už pažadą grąžinti dvigubai...

"Dieve, sakau, eitum pavogutum kur šieno, grudų gautum, jeigu jau ir už pinigus neparoduoda..." — seko Monika Ju-rui (119 psl.). Tikras "socialis-tinis" (atsiprašau, bolševiki-nis) realizmas. Dabartiniu metu, sako, labai Lietuvos klesti vagystės. — Pr. Al.

Vienok toliau, ypač kūrybi-nio realizmo, knygoj esama la-bai maža, o vietomis — visiškai nėra.

Veršis, girdi, ką tik gimus, iš-siveržė laukan, o karvė — "ke-linta diena neatsistojo, nenu-si-valė (iš išbadėjimo)" (122 psl.). Pagaliau, padvės:

O jis pats — Tarutis:

— Nežinau, kas užėjo... dar kiek ir būciau pasikabinęs po skersiniu (125 psl.).

Anava, į ministerio uošvio kiemą vieną kelią nutiesėm, kitą į viršaičio ūkį. Ponas suma-nė pačią vesti — keliais rei-ka-linkas. Tfu! (126 psl.).

Prieinama prie maišto dėl naujo vieškelio pravedimo. Ap-stumdomas viršaitis. Represi-jos ir t. t.

Devintieji nepriklausomybės metai — trečiojo seimo rinkimų vasara. Vėl agitacija, pla-katai, atsišaukimai etc. Laik-raščiai, girdi, dėjo išpieštus pilvūzus, ariancius valstiečius. Esą, taip buvo ir būsių, kol kra-štą valdys Romos tarnai. (131 psl.).

— Jei reikės, mes vėl pa-misime ginklus. Nusikalsime juos iš noragų. Lietuvos nebus bur-žujiu! — šaukės buvęs savanoris, kalvis Divonyzas Petronis. (133 psl.).

Pagaliau, emigracija į Pietų Amerikos kraštus:

— Važiuojam, Jurgi. Biogiau nebus. Sveikas esi — visur duona uždirbsi... (135 psl.).

Illustracija: būrys išlydi iš-važiuojančius Brazilijon. Šali-mais — pašiauštasis stogais ba-kūžės, kaip dabar — kolcho-zuose. Griaudus atsiweikini-mas — "Sudiev, kviekelė, tu brangiausias..."

Valstiečiai liaudininkai laimi-seimo rinkimus. Išrenkamas ir kalvis Divonyzas. Deja, prie Kalėdų atėjo žinia — val-džia nuversta (152 psl.).

Naujas pavasaris — ir vėl tusti aruodai. Taručio sūnus Kaziukas — atiduodamas į dvarą už sandinių. Sužeidžia-mas darbe miršta, duktė gims-ta negyva... visokiausios bė-dos, prie īvariausią kitų bėdu...

Toliau. Kažkas padega dvaro trobas. Itariamas ir suimamas savanoris Tarutis.

Gi gaisro metu — ugnis, girdi, buvusi visai kitokia. Ji bu-vusi išdidi, bet negasdinant (208 psl.). Visiškai bolševiki-nai. Tarutį keletą savaičių kali-ne, tardę, pagaliau, paleidę, tar-damai:

— Jei būtum ne savanoris, išdaužytume snukį tau, kaip bolševikui... (214 psl.).

Savanoriu Linkui, girdi, pri-teisė du mėnesius sėdėti už medilio valdiškoj girioj nukirtimą. Vieškelyje rasta primetyta priešvalstybinių atsišaukimų įt. t.

Policeja apraše Taručio tur-tą už skolas. Nuov. v-kas, apra-šymo metu, smalyžiavos aki-mis į Tarutienę, po to — peršo-ve šunį ir pridirbo kitokios ne-tvarkos. Tai vis "socialistinio" (bolševikinio) realizmo prie-monės apjuodinti visokiomis ki-tojomis (nekomunistinėms) santvarkoms.

Pats Tarutis, girdi, pradėjės gerti ir lankytis smukles:

— Va, padėkā iš ministerio gavau — jau mane iš namų ge-na. Tai tau laisvė! Tai broliška Lietuva! (225 psl.). Vėl pasigė-rė. Vėl žmona susirgo. Baltrus Linkus — pakvaišo pasėdėjės du mėnesiu už medilio nukirtimą. Ir taip be galio, be pabaigos — niekad ir niekam nesiba-giančios bėdos. O, žinote, ko-dėl? Todėl, kad tai buvo "bur-žuazinėj" Lietuvoj . . .

Galiausiai, sukiliimas prieš valdžią. Savanoris Tarutis, girdi, pirmasis toj naujoj kovoju — už žemę, už duoną!

Ir kaipgi nesukils žmonės, ypač naujakuriai, kovoje ir kraują liejė, jei vaizdas — Cvir-ko piešiamas šitoks:

— Rodos, kad Klingiuose jaunimas užmiršo Jinksmintis. Jau kelios vasaros ten nebuvu girdėti nei šienpiūvių sutartinės, nei graudaus Jokubauskio klar-neto dūdavimo. Atgulė muzi-kantas į kapus. (243 psl.).

— Visur sodybose kiaurėjo tvartai, svirnai, dirvonavo laukai. Tas pats reginys buvo ir iš Taručio lango... (243 psl.). Žmona vėl sirgo, pagaliau, nu-mirė... Suvalkija sukunkuliaivo. I maišą ir streiką visa energija išitraukė ir Tarutis: "... Nei vieno grūdo, nei vieno lašo pie-no į miestą..."

Taigi, kaip matome, "Žemėj maitintojų" visiškai bolševistinio realizmo vaizdas. Ir kur ji (toji knyga) nebus išversta į ei-lię "socialistinių valstybių" (su-prask, bolševikinių) kalbą...

**J. ir J.
PHARMACY**

**ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS**

Jūsų registruoti vaistininkai

**IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA**

**ANGLIŠKI SVEIKINIMAI IR
SVEIKINIMO KORTELĖS
JVAIRIOM PROGOMS.**

DANA kvepalai ir odedokonal. FABERGE kvepalai ir odedokonal įvairių rūsių.

Fanny May saldainiai.

2557 West 69th Street

TEL. PR 6-4363

**"NAUJIENOS" KIEKVIENO
DARBO ŽMOGAUS
DRAUGAS IR BICULIS**

3 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, FEBRUARY 26, 1966

LEIDŽIA: SANTARA - ŠVIESA ♦ REDAGOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiaga siušti: Daliai Bylaitienei, 6949 So. California Ave., Chicago, Ill. 60629

9 METAI

1966

NR. 2 (210)

1966 METU VASARIO 16-TOS MINTYS

Mūsų emigracinius veikimus yra apibrėžtas dviem šūkiais: "kova už Lietuvos laisvę" ir "lietuvybės išlaikymas". Abu šie šūkiai yra plačiai prigiję mūsų tarpe, bet abu per siauri ir, svarbiausia, negali visu pilnumu uždegti ir įjungti į mūsų darbus jaunąją kartą. O jaunosios kartos visapusiaškas, entuziastiškas ir išpareigojantis išjungimas į mūsų gyvenimą yra vienas iš svarbiausių uždavinių, jeigu norime užsitikrinti lietuviškosios dvasios leštinumą egzilėje.

Jaunoji karta auga ir brėsta svetimoje žemėje. Šiandien keturiasdešimt metų lietuvis jau yra praleidęs dangiau negu puse savo gyvenimo už Lietuvos sienų. Tad nestebėtina, kad jaunosios kartos pažiūros jau yra skirtingos. Čikagos Aukštėniosios Lituanistikos Mokyklos mokiniai "Tėvynės Atgarsiai" laikraštyje jauna mokinė rašo: "Tėveliai didžiuojasi praeities karalaičiais. Tikisi, kad ir mums šie dalykai yra, bent turi būti, svarbūs. Garbina Gediminą kaip dievaitį. Nesupranta, kad mums jis tiktais daug girdėtas vardas istorijos klasėje. Tėveliams graudžios dainužés apie "berneili dobilėli", kuris joja ant "žirgelių juodbėrėlio", primena jaunystę ir paliktus namus. Mums šie žodžiai mažai ką reiškia — jie negali jaunuolio paveikti, nes jam toks gyvenimo būdas keistas ir ne savas. Rodos, tėveliai tikisi, kad mes suaugę išpildysime jų norus ir svajones. Smerkia mus, jeigu nenorime sekti jų pėdomis, verkti jų ašarų ir kovoti jų pralaimėtos kovos. Ne galime ir neturime mes visi iš paklusnumo žengti tėvų paskirtais žingsniais. Negalime akrai priimti jų idealų, mėgti, ką jie mėgo, galvoti, kaip jie kadaise galvojo, ir elgtis taip, kaip lietuvių dabar elgiasi vieni su kitais.

Vieni anksčiau, kiti vėliau nusprėsime, kas yra gyvenimo didžioji prasmė, aukštasis tikslas, ir pasiryžę žengsime išsirinktuju keliu. Nebus svarbu, ar patenkinstume kitus. Bus svarbu, kad pagal savo principus gyvensim savo gyvenimą. Apsprendę veiksim, nebiodami pilnai atsiduoti savo idealams".

Kokia yra mūsų reakcija skaitant šiuos žodžius? Pyktis, kad taip "keistai" gali rašyti jauna lietuvaite; neviltis — kad jaunoji karta jau yra prarasta; baimė — kad tuomet, kai ši karta nuspręs kas jiems yra "gy-

venimo didžioji prasmė, aukštasis tikslas" ir kai pasiryžę žengs "išsirinktuju keliu", mes sielvarlausime, kad šis kelias ne lietuviškas?

Ne su pykčiu ir baime, bet su atviru lietuviškuoju gyvenimu turime sutikti jaunąją kartą. Tad ir mūsų šūkiai "kova už Lietuvos laisvę" ir "lietuvybės išlaikymą" turi būti atatinkamai praplėsti. Ir nerasisime tam geresnės progos, kaip šiai metais, kurie pavadinti Jaunimo Metais, kurių paskelbimu Pasaulio Lietuvių Bendruomenė siekia sudaryti sąlygas "jaunimui iš lietuvišką gyvenimą įtraukti, jo pasiekimams laimėjimams išryškinti ir uždegli dvasią naujiems darbams, polėkiams ir pasiryžimams". Aktyviai talkininkaukime šiame dienliame PLB užsimojime ir nepasiduokime bandymams jį ardyti ir naikinti, nes Jaunimo Metų ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso tinkamas ir išpūdingas pravedimas yra būtinės efektingesniams jaunosioms kartos išjungimui į lietuvišką gyvenimą.

Tad mūsų "lietuvybės išlaikymo" šūkis būtinas praplėtimo į "lietuvybės ugdymą". Mes turime ne išlaikyti tradicinę lietuviybę, bet ją čia ir ugdyti, įtraukiant į jos kūrimą jaunąją kartą ir padarant ją suprantama, sava, patraukliai ir uždegančia vienims jauniesiems.

Mūsų politinė "kova" turi būti įjungta į visuotinį išpareigojimą laisvės kovai — tad ir mūsų šūkis turi būti "kova už laisvę", nežiūrint kur, kada ir kieno ji yra užgniaužiama. Tuo moraliu išpareigojimu Lietuvos partizanas, Alžirijos sukilėlis, Mississippi negras, Vengrijos laisvės kovotojas, Pietų Vietnamo karys yra tos pačios kovos už laisvę broliai. Pilnai suprantama ir pateisinama, kad didžiajų savo ribotų jėgų dalį kreipiamė į savo tautos kovą dėl laisvės. Tai mūsų pagrindinė pareiga ir prievolė. Tačiau tai neturi mus padaryti aklais kiltų skriaudomis ar pastangomis išsilaisvinti. Toks užsidarymas savoje legali būti mums tik žalinimas, nes išryškina mūsų savanaudiškumą ir darosi sunkiai suprantamas jaunajai kartai, kai kovoja į tik už savo, o ne už visų laisvę.

Taip išplėtė mūsų "kovos už Lietuvos laisvę" sampratą ir pakėtė "lietuvybės išlaikymo" šūkį į "lietuvybės ugdymą" konkrečiais atsiekiuose sustiprinusi-

MUZIKAS DARIUS LAPINSKAS

Šiandien vakaras Algimantui Mackui

Šiandien šeštadienis, vasario 26-oji diena, Šiandien rinksiame Jaunimo Centre. Ir lygiai 8 valandą vakaro bus Vakaras Algimantui Mackui. Šiandien išgirsime Jo ir Jam dedikuotus žodžius bei muzikos garsus.

Šiandien scenoje prabils Alfonsas Nyka-Niliūnas. Išgirsime Liūnė Sutemą, skaitant eiles iš "Bévardės šalies". Išgirsime Aldoną Stempužienę dainuojant Juliaus Gaidelio sukurtas dainas.

Paskui prasivers scenos uždanga ir scenoje išvysime du duobkasius ir jauną moterį. Duobkasiai: Algimantas Dikinis ir Vytautas Juodka. Jauna moteris: Dalia Juknevičiūtė. Režisierius: Jurgis Blekaitis. Scenoje vyks Kosto Ostrausko drama "Duobkasiai". Šioje dram-

me save pačius ir lietuviškai gyvenimą. Ir plačiai atidarysime duris jaunajai kartai, padėdami jai apsispręsti kas yra "gyvenimo didžioji prasmė". Nebijokime ir nesistebékime, kad ji ieškos, syvruos, eis ir griš, nemokės savęs gražiai išreikšti — juk jai ir yra duotas "neornamentuotos kalbos" generacijos vardas. Būkime tačiau tikri, kad ši generacija galutinio pasirinkimo minutei atėjus apskrits už Lietuvą.

je yra išvystyta W. Šekspyro Hamleo laidotuvių scena. Pasiškaitykime A. Nykos - Niliūno Hamleo vertimą. Pravers.

Dramai pasibaigus sekės Dariaus Lapinsko cantata declama "Miruosei mūsų mylimieji". Autorius žodžiais, tai garso ir šviesos spektaklis. Lygiagrečiose rolėse yra sutelkta muzika, žodis ir šviesa. Muzikiniu pagrindu yra paimta sena lietuviška raudos melodija. Žodiniams tekstu panaudota Algimanto Mackaus kūryba iš "Jo yra žemė" ir "Chapel B" poezijos rinkinių. Kūrinių atlikis solistai Aldona Stempužienė ir Stasys Baranauskas, deklamatoriai Milda Pakalniškytė ir Leonas Barauskas, dylikos vyru kalbanties chorai, kuriam vadovauja muz. B. Prapuolenis. Be to, fortepijonas ir grupė mušamųjų instrumentų.

Vakaras Algimantui Mackui užtrucks apie dvi valandas. Programa originali ir aukšto meninio lygio. Kūrėjai ir pasirošimai sunaudota sunkiai suskaičiotomas valandų skaičius. Ivertinkime kūrėjus atsilankydami ir drauge praleisdami tik dvi valandas laiko.

-pp-

(Nukelta į 5 psl.)

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

Besiruošiant Kosto Ostrausko dramos "Duobkasai" pastatymui. Iš kairės: aktoriai A. Dikinis, V. Juodka, D. Juknevičiūtė, dail. A. Kurauskas, apšvietimo tvarkytojas S. Gasiūnas, rež. J. Blekaitis ir režisūros asistentė D. Bylaiteitė. Veikalų premjera vasario 26 d. Jaunimo Centre.

Nuotrauka P. Petručio

Didžiojo koncerto įspūdžiai

VYTAUTAS NAKAS

Sausio 30 d. Chicagos Jaunimo Centre įvyko Didysis Koncertas, kuriamie dalyvavo eilė lietuvių visuomenėi žinomų muzikų: solistai Dana Stankaitytė ir Stasys Baras, kuriems akompanavo A. Kučiūnas, ir du svečiai iš Clevelando: smuikininkė Elena Kuprevičiūtė ir pianistas Andrius Kuprevičius.

Pirmaje dalyje smuikininkė E. Kuprevičiūtė ir pianistas A. Kuprevičius išpildė Griego Sonatą C-min. Ši sonata, būdinga vėlams romantizmui, pasižymi savo pulsuojančiu nerimu pirmoje ir trečioje dalyje, o taip pat ir gyvu lyriškumu antroje dalyje. Nors smuikininkė parodė gražų dainuojantį toną ir plaukiančią legato, tačiau išpildyme daugelyje vietų trūko gyvumo ir ryškumo.

Solistė Dana Stankaitytė padainavo vieną Banaičio dainą ir "Liebestod" iš Wagnerio "Tristan und Isolde". Pastaraisis veikalas tik tada gali būti pilnai išreikštasis, kai jis išpildomas su pilnu simfoniniu orkestru. Kada solistė, lydima vien tiktais fortepiono, šis veiklas nustoja pusiausvyros, suteikdamas nepageidaujamą pirmenybę dainininkui. Nors solistė parodė gerą vokiečių kalbos diktiją ir pakankamai didelį balsą, techniški balso netobulumai ir stoka pusiausvyros tarp dainininkės ir pianisto nesudarė pilno veikalo darnumo.

Antroje dalyje vėl pasirodžiusi smuikininkė E. Kuprevičiūtė pagrojo "Lopšinę" ir "Polo" iš Manuel de Fallos "Septynių populiarų ispaniškų dainų". Šiame išpildyme "Lopšinės" švelnumas ir Polo čigoniskas aistiringumas nepilnai sužibėjo ispanų liaudies spalvomis. Solistė dar pagrojo Gaidelio "Verpėją" ir Novaček "Perpetuum mobile". Šis paskutinis veikalas sėkmingesni parodė smuikininkės techniškus atsiekimus, bet gilesnio idomumo nebėturi ir, kartu su Gaidelio kompozicija, jis nepaliko įspūdžio. Bisui smuikininkė atliko Kreislerio Rondino Beethoveno temą.

Solistas Stasys Baras - Baranauskas padainavo dvi lietuviškas dainas — vieną Banaičio, o kitą Jakubėno. Pastarojo kompozitoriaus daina "Mano deimantai" jau ankščiau parašyta specialiai solistui Barui, bet buvo išpildyta pirmą kartą šiame koncerte. Šiose dainose, kaip ir arijoje "Cielo e mar" iš Ponchielli "La Gioconda" ir "Canio" arijoje iš Leoncavallo "I Pagliacci", dainininkas parodė netik pilną, patrauklų balsą, bet ir žymius interpretacinius gabumus, nors deja jis turi palankimą retkarčiais detonuoti. Solistams Barui ir Stankaitytei akompanavo A. Kučiūnas.

Užbaigdamas programą, pianistas Andrius Kuprevičius pa-skambino labai įdomų naują kompozitoriaus Švedo kūrinį "Sonata breve", Chopinio "Rondo", Ravelio "Toccata" ir bisui Debussy kūrinį. Visus šiuos dalykus pianistui pavyko sėkmingesni atlikti, išskyrus romantišką Chopinio "Rondo", kuris nubluko tarpe moderniškesnio stilieus kūrinii.

Nors šiame konerte ne visur buvo atsiektas pilno muzikinio kultobulumas, dėka jo Jaunimo Centras įsigijo pirmos rūšies

koneertinį fortepijoną. Tai ir buvo šio koncerto tikslas. Ir publika, gausiu atsilankymu padėjo ši tikslą atsiekti.

"Bevardė šalis"

Šiuo vardu pavadinamas nauja Liūnės Sutemos poezijos rinkinys, išleistas, ši šeštadienį "Vakaro, dedikuoto Algimantui Mackui" proga. Tai jau trečias iškiltausios lietuvių poetės rinkinys. 1955 m. išėjo "Tebūna tartum pasakoj", o 1962 m. — "Nebéra nieko svetimo".

Rinkinį išleido Santaros-Sviatos Federacija, A. Mackaus Vardo Knygų Leidimo Fondo lešomis. Knygos aplanką piešė Dalia Juknevičiūtė. Šis naujas Liūnės Sutemos poezijos rinkinys gaunamas pas A. Mackaus Knygų Fondo administratorių G. Vėži, 6349 So. Artesian, Chicago 29, III. Knygos kaina 3 dol.

Naujas "Metmenų" numeris

Šis šeštadienis gausus įvairiai kultūriniai įvykiai. Vieinas iš jų yra "Metmenų" Nr. 10 išleidimas. "Metmenų" žurnalas liečia įvairius lietuvių gyvenimo aspektus. Grožinę literatūrą atstovauja Mariaus Katiliškio, Rimo Vėžio ir Jurgio Janavičiaus eileraščiai. Prozos

REŽISIERIUS JURGIS BLEKAITIS
Nuotrauka P. Petručio

šiame numeryje nėra (ir Marius Katiliškis dezertiravo į poziciją). Tačiau tame nemaža vienos skirta teatrui. Jurgis Blekaitis, ilgesniame straipsnyje nagrinėja Kosto Ostrausko dramas; Liūtas Mockūnas recenzuoja Čikagoje įvykusį K. Ostrausko "Kartą gyveno senelis ir senelė" pastatymą; Vincas Maciūnas žvelgia į lietuvių kritikos istoriją, aprašydamas incidentą dėl Vinco Krėvės "Skirgailos" premjeros Kaune. Apie paties Vinco Krėvės traktavimą Lietuvoje 1940-65 m. laikotarpyje išsamią studiją patiekia A. Baltaragis. Zina Katiliškinė poetiškai žvelgia į Alg. Mackaus "Chapel B"; Juozas Mielūlis vertina Vytauto Kasiulio parodą Čikagoje; Leonas Sabaliūnas intymiai apžvelgia Vincentą Rastenį — žmogų; Donatas šatas svarsto kūrybingumą techninėse srityse. Idomių lietuvių tarpe esančių ir besikeičiančių pažiūrų panoramą suteikia Vyt. Kavolius ir A. Rimvydas. Šis dešimtas "Metmenų" numeris ypač pasižymi stipria apžvalgine dalimi, skirta visuomeniniams - politiniams klaušimams: Pranas Zundė — "Ar mūsų kelias veda į laisvę?", Alg. P. Gureckas — "Laisvės kovos metodiką peržiūrint", Vincas Rastenis — "Pasimetimai tarp kairės, dešinės, Lietuvos ir Amerikos", Karolis Drunga — "Naujų kelių į nepriklausomybę svarstymai". "Metmenų" naują numerį, kaip ir ankščiau išleistus, galima išsigyti pas platintojus ar tiesioginiai per "Metmenų" administratorių R. Vaitį, 615 Hinman Ave., Evanston, III.

Cikagos skyriaus susirinkimas

Sausio mėnesio susirinkimas įvyko labai šaltą penktadienį vakarą. Apie trisdešimt narių išdriso nugalėti penkiolikos laipsnių žemai nulio temperatūrą ir susirinko tradicinį pasakutinį mėnesio penktadienį. Šalta buvo ir susirinkimo patalpose, tai daugumas ir sėdėjo su paltais...

Susirinkimas prasidėjo su standartiniais formalumais — pirmininko ir sekretorės kveitimu. Pirmininkas E. Veleckis ir sekretorė L. Véžienė tuoju pradėjo savo pareigas rūpestingai eiti. Buvo greitai pristatyti įvairiausių einaujančių reikalų pranešėjai, kurie trumpai supažindino susirinkimo dalyvius su skyriaus artimos ateities planais. Visus sudomino praėjusių Naujų Metų baliaus finansinis raportas. Dauguma buvo teigiamai nustebinti šio pranešimo turiniu. Labiausiai nudžiugo Centro Valdyba, kurios 1965 m. suvažiavimo skolas skyrius pasiryžo padengti.

Susirinkimo pagrindiniu kalbetoju buvo G. Procuta. Jo pasirinkta tema "Sovietinio auklėjimo principai ir problemos Lietuvoje". Iš kol. G. Proculos paskaitos galima buvo susidaryti įspūdžiai, nors apie 6400 motykojų Lietuvoje dabar pri-

(Nukelta į 6-tą psl.)
5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, FEBRUARY 26, 1966

Kalbančiojo choro dalis, kuris pasirodys atliekant Dariaus Lapinsko muzikinį kūrinių, vasario 26 d. Jaunimo Centro. Iš kairės: L. Narbutis, J. Lintakas, R. Vėžys, Pr. Naris, R. Stakauskas ir Br. Prapuolenis.

Nuotrauka P. Petručio

Paminklai lietuvių tautos gyvybei stiprinti

Yra žmonių, kurių jau patys rūpinasi, kad po mirties ant jų aužino poilsio vietas būtų pastatyti paminklai. Mano, kad po mirties raimau ten bus ilstėti,

Pagal sveiko proto ir religijų moksą, mūsų kūnai po mirties įrums tiek bera brangūs ir reikalingi, kiek visiškai sudėvėti buvę mūsų rūbai.

Sielos, išsivadavusios iš kūno, yra laisvos būti ten, kur jos nori ir taip greit, kaip mes medžiaginiuose kūnuose būdami legalime būti tik savo mintimis. Mūsų mirusieji, tur būt, žymiai rečiau lanko savo anfkapius neįgū jų statytojai.

Savame krašte buvo prasmės ant kapų statydinti meniškai puikus paminklus. Tačiau paminklais tuošėme savo kraštą ir palikdavome prisiminimą vaimams ir anūkams. Visai kas kita yra sventinamame krašte; neturime net kampelio savo tautiečių kūnamis laidoti. Taigi, ar verta skirti žymias sumas paminklams statyti, jei po kiek laiko ir keli artimieji išskelė kitur ir niekada niekas kapo nebelankys.

Amerikos lietuvių sukurtais ir visų laisvų kraštų lietuvių ugdomas Lietuvos Fonds yra turtum lietuviškas Nobelio fondas. Kaip Nobelio fondas iš procentų kas metą skirsto premijas žmonijos labui ir moksliui labiau pasitaravusiemis žmonėms, taip Lietuvos Fonds iš procentų kas metą skirs premijas asmenims ir darbams labiau pasitaravusiemis lietuvių išlaikyti, jos kultūrai palaikyti, kelti bei ugdyti.

Lietuviai, įnešdami į LF šimta-kilą pasistatydins už varį stipesnį paminklą.

Lietuviai entuziastai sako, kad LF savininkų sąrašas yra Gyvų Lietuvai Lietuvos Sąrašas. Taigi, kas dar gyvas Lietuvai ir neviškai elgeta, nors ir per eilę metų tegu bent viena įnašą išsiplėkia. Galima ir smulkiamis sumomis siuntinėti į susidarius 100 dol., bus išduomas pilno įnašo pažymėjimas.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, FEBRUARY 26, 1966

Kūnai mirsta, bet sielos ne. Todėl Lietuvos Fondo savininkų sąrašas tegul būna šiam ir aname pasaulyje gyvenančių ir esančių Gyvų Lietuvai Lietuvos Sąrašas. Fondo administravime išskelavusiuji vaikai, anūkai, proanūkai ir organizacijos bus juos atstovaujantieji.

Kas dar žemiską gyvybę turėdamas nebūs suspėjęs įnašais išsirašyti į tą Gyvujų Lietuvai Lietuvos Sąrašą — Lietuvos Fondo ir nebūs pasistatęs už varį stipesnio paminklo, tačiau leidotuvų dalyviai, vietoje ant kapo kraunamų vainikų, įrašo mirusij į LF nariu. Tuo giliau pagerbs savo artimą, negu greit sunykstančiomis ir šiukšlynan išmetamomis gėlėmis.

Jonas Normantas
Melbourne, Australia.

SUNKU BŪRUI BŪTI PONU

Prieš priimdamas JAV prezidentą Kennedy ir jo žmoną, pripiežius Jonas XXIII atrodė kuo tai susirūpinęs. Pagaliau jis paklausė vieno savo dyaro protokolų žinovo, kaip jis turėtų etiketui tinkamiau pasveikinti Jungtinį Amerikos Valstybių prezidentienę?

Jūsų šventenybe, — atsakė protokolų šefas monsinjoras, — teiksites į ją kreiptis žodžiais "madame president" arba tik "madame".

— "Aa", patenkintai pritarė Jonas, bet kai greit po to jis įėjo į audiencijų salę, ir pamatė prezidentienę, jis spontaniškai išskėtė abidvi rankas, plačiai nusišypsojo ir sušuko, "Ah, Jacqueline!"

ŠKOTIŠKAS ATSAKYMAS

Škotas chemijos profesorius aiškinė studentams įvairių rūgščių ypatybes.

— Žiūrėkite atidžiai, — tarė jis. — Aš įmesiu į ši štklą su rūgštiniu dviejų šilingų monetą. Ar ji išstirps?

— Ne, neišstirps, — skubiai atsakė studentas.

— Ne? Tai gal man pasakysi, kodėl neišstirps?

— Jeigu tirptu, tai tamsta tikrai nemesi, — atsakė studentas.

MŪSU ŽINGSNIAI

(Atkelta iš 5-to psl.)

klauso komunistų partijai, bet lietuvių nutautinimo procesas vyksta labai pamažu. Gyvenimo aplinkybių priversti prisirašyti į partiją yra ne tikta daugumas mokytojų, bet ir kitų profesijų lietuvių. Šiuo metu apie 80 nuoš. lietuvių priklauso partijai. Nežiūrint šių statistikų, anot pranešėjo, iš nevisai tiesioginių šaltinių, galima spręsti, kad dauguma lietuvių mokytojų griežtai, nors ir ne viešai, priešinasi Sovietų rusifikacijos politikai.

Pasidalinus šiomis, gana įdomiomis, mintimis, susirinkimais buvo užbaigtas tradicinė kavute.

L-S

• Vyras žino, kam jis pinigus išleidžia, o moteris žino už ką išleidžia.

SKAIČIUKAS IR TINKLŲ SKILTIS

Lietuvių taipgi perka ir parduoda ir progas sužino tikta per

NAUJIENAS

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISKIAUSIAS DARZAS

BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

PERMAŽA
— O šis štai yra figos medis, pradeda aiškinti profesorius.

— Ką tamsta sakai? Tai negalimas dalykas! Aš netikiu! — karštai užprotestavo viena ekskursantė. — Esu tikra, kad figos medis turėtų būti kitoks!

— Labai man nemalonu, Miss Smith, bet užtikrinu tamstą, kad tai yra tikras figos medis. Bet kodėl tamsta taip karštai suabejojote? — paklausė profesorius.

— Keista!... — atsakė panelė Smith susimąsčiusi. — Aš visą laiką įsivaizdavau, kad figos labai yra daug didesni!...

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

SLA

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEptynius milijonus dolerių savo apdraustiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdrauda ir ligos pašalpa, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neše pelną, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukščio mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĘ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBU ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokesčis \$2.00 i metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijo. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

NUSIŽUDE ...

(Atkelta iš 2-ro ps.)
prisipažinti prie nepadarytų nu-

sikaltimų.

Kai enkavedistams iškurdavo mane lardyt, nugabendavo į rūsio koridorius. Čia sodindavo į taburetę, kurią atitraukdavo nuo sienos, kad negalėčiau atsi-

remti ir pailsēti. Sargams iš-

kydavo neleisti snauti. Atėjės

kalėjimo viršininkas, rusas iš

Šančių, išakė sėdėti ramiai, iš-

kėlus galvą.

Kitam koridoriaus gale ma-

čiau Tauragės apskrities mo-

kyklų inspektorui Budrevičiū.

Jis išvirto iš taburetės ant grin-

dų; jis nebepajėgė atsisesti į ta-

buretę, net sargų raginamas ir

spardomas. Kai aš pasiekiau to-

kiuo stovio, ištumė į vienutę ir

mane.

Kartą iš po kankinančio tar-

dymo nuvedė mane į vienutę ir

išakė sargams neleisti man mie-

goti. Aš virtau iš kojų; sargai

beldė į duris ir šaukė nesigulti

ant durų. Čia nebeišlaikė mano

nervai, pradėjau garsiai rėkti

ir keikti enkavedistus, išvadini-

damas juos Maskvos žulikais.

Tai dariau nesąmoningai, nebe-

žinojau ką darau.

Buvo vidurnaktis. Sargas iš-

kvietė iš vienutės Cancingeri. Po

geros valandos mane nuvedė pas

NKVD viršininką Sokolovą. Čia

už stalo sėdėjo ir Cancingeris.

Sokolovas mane puolė, kad aš

iškeikęs NKVD. Užvedė atskirą

bylą. Liudininku pasiraše Emilius

Cancingeris. Čia ir paaiškė-

jo, kad Cancingeris buvo provo-

katorius. Vėliau taciai iš kalė-

jimo jis repatriavo į Vokietiją

kaip vokietis.

Iškankino mane fiziniai ir

dvasiniai. Nemačiau tardy-

mams ir kankinimams galos.

Nustojau vilties išlikti gyvas.

Pasidavau pesimizmui. Kai

kartą išvedė mane į išvietę, pa-

mačiau storą vielą, kuri palai-

kė iš viršutinio aukščio einanti

kanalizacijos vamzdžių. Nusila-

žiau apie 5 inčus ilgio vielos.

Grižęs į vienutę, vielą pradėjau

galiai į cementines grindis ir

sienas, norėdamas nusmailinti į

adatą ir perdurti širdį.

Koridoriuje buvę sargai kas

keletas minučių žvylterėdavo

pro duryse buvusį mažą užsklen-

džiamą langelį. Pastebėj, kad

aš kažką darau, atėjė keli sar-

gai mane nuogai išrengė, iščiu-

pinėjo rūbus, rūbų siūles ir su-

rado tarp pirštų suspaustą

vielą.

Lygiai po mėnesio tardymo

grąžino mane į kalėjimą ir už-

darė į kalėjimo rūsy ižrengta

karcerį. Enkavedistas Radiono-

vas pasakė, kad mane čia laikys,

kol aš prisipažinsiu kaltas ir pa-

sirašysiu jų surašytą kaltinimų

protokolą, pagal kurį bent de-

šimt kartų aš turėčiau būti su-

šaudytas.

Karcery vos tilpo lova, žino-

ma, be čiužinio. Vietos tiek,

kad dar galima buvo vaikščioti

aplanki lovą. Kampe indas gam-

tos reikalams atlikti ir indas su

dykiančiu vandeniu gérinui.

Palubėje maža elektros lempu-

tė, švietusi dieną ir naktį. Pa-

matu lygiu, aukštai, mažas atvi-

ras langelis, o laukę dažnai virš

30 laipsnių Celsijaus šaltis. Nors langelis adaras, karcery oras ne-pakenčiamas, nes gamtos reikalaams indas neištuštintas ir be dangčio; o vanduo gérinui die-vai zino kada bepakeistas.

Neapsakomai noriu miego virstu į lovą. Vos užsnūstu, nuo šalčio pradeda kalenti dantys. Šoku iš lovos, vaikščioju, net mėginu bėgoti, bet bėgoti ne-bebjėgiu.

Vieną ir kitą kartą, kelių die-nų protarpiais, ateina enkavedistas Radionovas ir klausia, ar aš jau noriu prisipažinti. Atsakiau "Niet". Radionovas kiek-vienu atveju kartojo, kad ateis laikas ir aš pats paprašysiu pa-sirašyti kaltinimus.

Nustojau vilties, kad kada nors kankinimams ateis galas. Pradėjau nebesusivoki, kur aš ir kas darosi. Vėl atėjo išga-ninga mintis — nusižudyti.

Turėjau aluminijo šaukštą. Pradėjau ji galiai į grindis ir sienas. Nusiastrinės maniau persipiauti krauso indus. Ir vėl enkavedistas sargas pastebėjo: isiveržė į karcerį, iškratė ir atėmė šaukštą; viefon metalinio — gavau medini.

Po keturiolikos parų nuvedė mane į kalėjimo kamerą.

Jei amerikietis Newcomb Mott, kaip Kremliaus viešpačiai tvirtina, pats nusižndė, galima išsivaizduoti kaip jis buvo prie sa-vižudybės priverstas.

Bet juk sovietų kalėjimuose kalinamieji negali turėti nei skutimosi aparatu, nei peiliukų. Tačiau prasosi išvada, kad Newcomb Mott'ą nužudė enkavedistai.

Formalumai smaugia geologijos valdybą

Artezinio šulinio (vamzdžiu paduodančio vandenį iš gilesnių požemio sluoksnių) išgręžimas Lietuvos dabar vidutiniškai atsieina apie 500 rublių. Tokių šulių dabar reikia ir kaimuose, ypač prie kolchozinių karvidžių ir centrinėse kolchozų ar sovchozų gyvenvietėse.

Kasmet tokius šulinius jau esą gręžiamą per 300, taigi tam rei-kalui išleidžiamą per metus apie pusantro milijono rublių (ne iš biudžeto, o iš pačių ūkių lėšų).

Tokių duomenų pateikia Geologijos valdybos viršininko pa-vaduotojas inž. A. Vala (Tiesa, 1966-13). Kalbėdamas lyg visų Lietuvos geologų vardu, A. Vala nurodė, kad šulinių gręžimą pabrangina daugybė nereikalingų parengiamų formalumų — leidimų, sederinimų, registravimų, pažymėjimų, — kurių atlikime turėti dalyvauti bent šešios ar septynio atskirose istaigose. Sako, jei šulinių gręžimas būtu patiketas tik geologams, be tų nereikalingų formalumų atlikimė, tai ūkiams tas reikalas kainotų bent 100,000 rublių (be-veik 7%) per metus mažiau.

Formalumai, atrodo, besą nu-statytai kažkurių juos megstantių aukštėsių, maskvinių institucijų. Geologijos valdyba, nors ir būdama priė prie pačios respublikinės valdžios viršūnės (prie LTSR ministru tarybos), negali norma-liu būdu tų nereikalingų forma-

lumų nusikratyti. Vietoj tiesiog pasiūlę vietinei valdžiai juos pa-naikinti, geologai kreipiasi į ka-zinką per laikraštį, prašydami tą nežinia ką leisti jiems patiemis tvarkyti reikalą, kurį jie išma-nia. Sako: "Jeigu gydytojui pati-kima paskirų žmonių sveika-ta, inžineriui statybininkui — statyba, tai geologams turėtų būti patikėta žemės gelmės ir jų panaudojimas".

Geologijos valdyba, formaliai imant, yra sovietinės valdžios agentūra Lietuvos, o jos parei-gūnai — tos valdžios agentai. Tačiau ir tokiam vaidmeny bū-dami, lietuvių pareigūnai kar-tais pasijunta turėti pabaityti

bent per kontroliuojamą viešąja

nuomonę ginti vietinius Lietu-vos reikalus nuo įnorinai pri-mestų beprasmių apsunkinimų.

(E)

Žinomi dėl savo efektingo veikimo nuo 1906 metų
ŠVELNOS LIUOSU-JANTI VAISTAI SU MALONIU METŪ SKONIU.
PARTOLA
Prašykite ju bet kurioje vaisti-neje ar "Drug Store" arba ra-šykite šiuo adresu:
PARTOLA PRODUCTS CO.
11815 So. Union Ave. Dept. L.
Chicago, Ill. 60628

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

GERIAUSIAS METŲ PREKES

DOVANOMS JŪSŲ GIMINĒMS IR

ARTIMIESIEMS USSR

JŪS GALITE PIRKTI FIRMOJE

PODAROGIFTS, INC.

JŪSŲ PATARNAVIMUI PODAROGIFTS, INC. PARODŪ SALEJE IŠSTATYTI TIK KĄ GAUTI "LAIMETOJAI" TARPTAUTINĖSE PARODOSE.

Susipažinkite su naujausių modelių automobilio

"MASKOVIC";

Apžiūrėkite pagerintos kokybės motociklą "IŽ-PLANETA";

— televizijos aparatų naujausių konstrukcijos;

— foto aparatų su patobulinta objektivais, pagamintais iš ypatingo stiklo;

— ekonomiški šaldytuvai;

— elegantiški kailių paltais ir kepurės iš pagarsėjusių rusiškių kailių;

— pagarsėjusių delikatesų: grūdėtos ikros, dižiųjų vėžių konservai: "Čatka" ir "Ako", o taip pat kiti maisto produktai.

VISA TAI JŪS GALITE PIRKTI PAS MUS!

Pirkos specialiai atpigintomis kainomis prekės pristatomos Jūsų giminėms:

— neribotas kiekis;

— be muičių;

— be kitų mokesčių.

PODAROGIFTS, INC.

garantuoją skubų, tikslų dovanų pristatymą ir pranešimą apie jų gavimą.

Reikalaukite naujų musų katalogų, kuriuose rasite pasirinkimui daugybę pramonės gaminijų ir maisto produktų.

DOVANŲ PAŽYMĖJIMAS — geriausias būdas užsakyti dovanas savo giminėms USSR!

JIS ŽYMIJAI SUPRASTINS užsakymų formalumas;

ISPILDYS bet kokius Jūsų giminių pageidavimus;

PATENKINS juos pasirenkant užsakyti prekių pagal savo skonį ir jų kokybę;

PADĒS suderinti Visasajunginės importo - eksporto "Vnešposyltorgui" priimti užsakymus kitų įmonių prekėmis, nenurodytomis kataloge;

NUSTEBINS Jūs savo prikėjiska specialybe.

Išimtinai pašankūs kainomis — kelialapiai Jūsų ar-

timiesiems, gyvenantiems USSR į puikiausius ku-

rortus Sovietų Sąjungoje.. Jūs vaizdai išstatyti

PODAROGIFTS, INC. Parodinėje Salėje.

Rašykite, skambinkite, reikalaukite informaciją iš Podarogifts, Inc. — vienintelės firmos J. A. V-se turinčios speciaalią sutartį su V/O "Vnešposyltorg" išpildyti dovanų užsakymus Jūsų giminėms USSR.

PODAROGIFTS, INC.

220 PARK AVENUE SOUTH

NEW YORK, N. Y. 10003

Telefonas: 212 — 228-9547

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

NEORNAMENTUOTOS LIETUVYBĖS AMBASADORIAI

(Atsiliepimai apie Antano Tamošaičio darbų parodą Ottawoje)

Atsigérėję vieno tolimo lie-tuvio dailininko iš ano galo pa-saulio — netoli Pietinio ašigalio — Jono Rimšos kūryba, ku-rioje jis labiau nei vietiniai Bo-livijos indėnai išreiškė drobėje tū indėnų pirmapradines kūno ir dvasios savybes, momentui nusigrėžkime į kitą mūsų pla-netos galą — netoli Šiaurinio ašigalio, kur kitas (tikriau ki-ti du — vyras ir žmona), pan-ašiai kaip Rimša prie La Platatos, taip Tamošaitis prie St. Lawrence upės, visiškai panašiai eksponuoja drobėje ir audekle kitos tautos nuo pramžių su-sikauptas ir į kūną ir kraują perėjusias tautines charak-teristikas. Toji tauta, kurią Antanas ir Anastazija Tamošaičiai eks-ponuoja Kanados visuomenei ir šviesuomenei, o kartais ir lietu-vių bendruomenei, — yra lie-tuviai.

Maža žinių apie tas dvi lietu-viškas darbo skruzdes, įsi-metusias Tükstanties Salų krašte prie didžiosios Šiaurės Amerikos vandens srovės, teпасiekia laisvojo pasaulio lietuvių sostinę Chicagą, ir kaip galėtų pa-siekti, kad pasak pačius Anta-ną ir Anastaziją (Vasario 16 da-tos laiškas): "Pas mus kalnai sniego, bet Naujienos lankosi kas dieną. Žiemą esava atskirti nuo viso pasaulio. Nebent arti-miausis lietuviai iš Ottawos re-tkarčiai aplanko. Abudu esava iš-inkę prie drobių. Nesenai nu-vežiau į Ottawą savo paveikslus parodai, o Anastazija ren-giasi savajai".

Kanados spaunda apie Tamošaičio kūrybą

Savo laiškelyje A. Tamošaitis prisimena parodą, kuri nuo šio vasario 10 iki 20 d. vyko Ottawa Little Theatre Art Gallery, kur Antanas vėl turėjo iškabi-nęs 15 aliejaus, 15 akvarelės ir 5 litografijos darbus. Ačiū An-tanui už atsiųstas dvi dvių di-džiausių Ottawos dienraščių iš-karpas, kurias čia ir išverčiu:

OTTAWA JOURNAL š. m. vasario 12 d. Art News and Views skyriuje meno recenzentes W. Q. Ketchum rašo: "Idomios Lietuvoje gimusio dailininko, gyvenančio ir turinčio savo studijas prie Kingstono, Antano Tamošaičio drobės, iš-statytos Little Theatre lobby iki šio vasario 20 dienos. Folkloras ir abstraktas yra sukom-binuoti šio talentingo parodos rengėjo mene. Parodą organi-zavo H. van Doornik.

Kai kuriuose savo darbuose p. Tamošaitis sekė geometrines formas (patterns) ir naudoja si simbolistinėmis formomis. Jo stilis yra kontroliuotas ir jis naudoja stiprias ir vibrue-

jančias spalvas. Beje, jis yra buvęs kilimų (tapestry) ir dekoratyvinio audimo mokytojas".

OTTAWA CITIZEN tos pa-čios vasario 12 dienos laidoje antraštė: "Paprastumas laimi dailininkui pagyrimą" meno kritikas Carl Weiselberger (šiaip pasižymėjęs kaip žiaurus kitų dailininkų kedentojas) parašė:

Antanas Tamošaitis yra Lie-tuvos giminės dailininkas, i Ka-nadą atvykęs 1949 metais, vy-ras subrendęs, ne tik metais, bet ir turtingomis folklorinėmis tradicijomis savo gimtojoje žemėje. Jis yra laimėjęs me-dalius už savo gobelinus (ta-peстries) Paryžiuje, Berlyne ir New Yorke. Kanadoje jis buvo YMCA Montrealyje meno ir rankdarbių direktorius.

Antanas Tamošaitis išvystė nuosavą stilių — abstraktinių arba abstraktui artimi tapybos darbai, kurie yra išstatyti Little Theatre meno galerijoje. (Ottawoje jo parodą ir anks-tiau yra buvę).

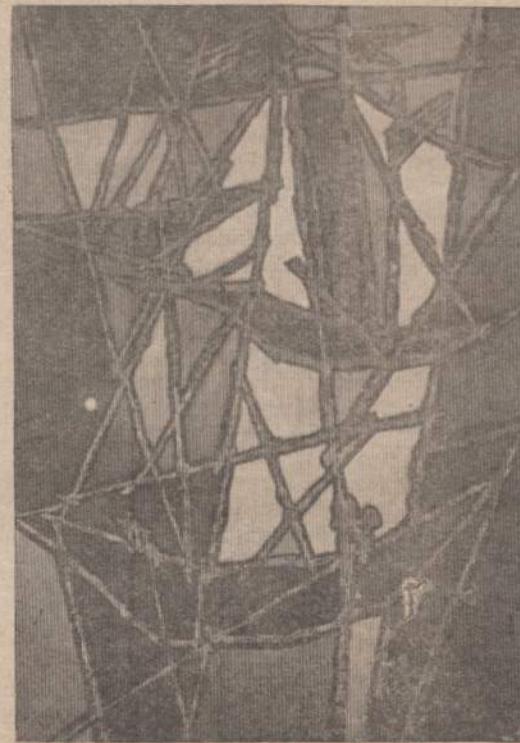
Kai kurie jo paveikslai savo pavadinimu ir turiniu yra pa-remti liaudies pasakomis ir senomis legendomis. Tačiau turinys čia ne tiek svarbu, kiek laisva jo išraiška, kas paliudija Tamošaitį esant išmokslintu gobelinų ir dekoratyvinio audi-mo planuotoju (designer).

Kai kuriuose jo piešiniuose tie dekoratyviniai elementai ir jaustieji kontūrai turi didelę pirmenybę, ypač tokiuose alie-jaus darbuose kaip Ménulis, Konservacija arba Lapkričio sapnas. Spalvos yra suvaldytos (subdued). Adoracija yra iš-gaunama rimtomis (solemn) raudona, tamsiai žalia ir juoda spalvomis.

Vienur kitur kompozicija at-rodo truputį perkompunuota arba, kai kuriais atvejais, arbi-trari, turinys besipriešinās iš-pildymui. Kituose darbuose — vertikalines ir horizontalines linijos pavyzdžiu Simfonijoje — arba dramtiškai kreivos li-nijos kaip pav. Transpozicijoje — yra sugabiai išbalansuotos.

Jo geriausieji darbai parodojo "išstudijuotą paprastumą". Kai kuriuose paveiksluose lai-svai stilizuotos žuvų arba pauk-ščių formos atrodo yra sukurtos panaudojant folkloristinius motyvus, idomiuose geometrijos ir baroko lydiiniuose.

Mr. Tamošaitis, kurs pri-klauso senesniajai lietuvių me-nininkų generacijai, nusipelno kredito už šalinimąsi kaip nuo išnaudojimo sentimentalino na-cionalistinio užnugario, tarp ir

Antanas Tamošaitis

Lietuviški motyvai

dabartinio režimo socialistinio realizmo.

Jis taip pat nusipelno kredi-to už savo determinaciją (ryž-tą) dirbtį naujoje kurybinėje aplinkoje — tapybos ir spaudos (print-making) darbe. Šioje pa-rodoje yra ir keletas sekmingai padarytu jo litografijos darbų".

Nuo piemenėlio iki gobelinu maestro

Lietuviškų parapijų salėse, taupymo bendrovės kambariuose ir šiaip sueigų vietose, o kaip Chicagoje net savoje (Ciurlionio vardo) galerijoje gana gausiai būna lietuvišku dailininkų parodų. Kažkaip smagu, kad pasitaiko žymesnėse galerijose. Mes patys apie savuosius nesigailėdami (vietos ir žodžių) prirašome, bet ypač smagu, kada žinomi kita-taučių autoritetai kurį mūsiškių dailininką ne tik aprašo, bet ivertina ir iškelia jo darbuose išreikštus lietuvių tautinius dai-lės bruožus. A. Tamošaitis čia didelis meisteris, ir savo meis-triskumą įsigijęs ilgmečiu kū-rybiniu triusu, kuriam įkvépi-mą ir meilę gavo, kaip jis pats yra pasakęs, "beganydamas savo tėvo gyvulius", bedroziné-damas šviltynes, belipdydamas iš molio vamzdelius (lumzde-lius) ir megzdamas nuo lie-taus apsimauti šiaudinius po-lubius.

"Esu užsispyręs kaimietis. Gražiausią savo jaunystės laiką praleidau lankydamas senuo-sius sodžiaus dievdirbius ir au-dėjas," yra apie save pasakojetė Tamošaitis klausinėjamas dėl jo charakteringo stiliaus. "Rinkau jū darbus į muziejus, pats išmokau austi, kas ypač padėjo įsigilinti į sodžiaus žmonių kū-rybą. Taigi, sodžium persisunkiau, pamilaup primityvų lietuvių liaudies meną ir toje neiš-semiamoje versmėje ieškau ir randu savo asmeninei dailei ke-lią", pasakė jis pridurdamas: "...Jei kiti lietuviai dailininkai pasišvenčia indijonų menui, ko-dėl neméginti pasišvęsti lietuvių dailei?"

J. Pr.

Dail. Jonas Rimša po sėkmin-gos savo parodos Chicagoje, šiomin dienomis išvyksta į Los Angeles. Iš ten vyks į Polineziją, kur žada pasilikti porą me-